

CZU: 343.272(478)

OBIECTUL CONFISCĂRII SPECIALE POTRIVIT art.106 DIN CODUL PENAL AL REPUBLICII MOLDOVA

*Sergiu CRIJANOVSKI**Procuratura Generală a Republicii Moldova*

În acest articol analizei este supusă legea penală în materia măsurilor de siguranță sub forma confiscării speciale în conformitate cu prevederile art.106 PC RM. Pe parcursul cercetării s-a clarificat natura juridică și destinația specială a legii penale și a actelor normative regionale în domeniu. Sunt concretizate anumite aspecte discutabile ce vizează obiectul confiscării; analizate definițiile doctrinarilor date instituției confiscării, fiind abordate și prevederile internaționale în domeniu.

Cuvintele-cheie: *confiscare, confiscare specială, bun, produs, venit, deposedare, ingerință în dreptul de proprietate.*

THE OBJECT OF SPECIAL CONFISCATION IN THE PERSPECTIVE OF ART.106 OF THE PENAL CODE IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

In the realm of this scientific message there has been analyzed the Criminal law basis concerning security measures, especially in the form of special confiscation in accordance with the article 106 Criminal code of the Republic of Moldova. During the research there has been clarified the legal nature and special destination of the Criminal law and regional normative acts. The author explained some disputable questions regarding the object of confiscation, analyzed several scientific opinions concerning the object of confiscation as well as international regulations in this matter.

Keywords: *confiscation, special confiscation, asset, product, income, misappropriation, infringement of ownership.*

Introducere

Scopul acestui mesaj științific rezidă în conceptualizarea confiscării speciale în conformitate cu prevederile art.106 CP RM. A fost studiată structura art.106 CP RM, spațiu considerabil fiind consacrat analizei obiectelor confiscării atât din perspectiva legii penale, cât și în accepțiunea actelor internaționale în domeniu. Cu toate că Republica Moldova este doar în proces de integrare europeană, este rezonabil și util să cercetăm (chiar și în scop pur doctrinar) anumite definiții, reglementări nu doar la nivel universal (Convenții ONU etc.), dar și la nivel regional (Directive, Recomandări, Decizii-cadru ale Parlamentului European și ale Consiliului). Aceasta din mai multe considerente, inclusiv din motivul că o listă întregă de infracțiuni cu caracter transnațional (fraude bancare, trafic de arme și muniții, proxenteism, contrabandă etc.) implică legislația europeană și activitatea organelor de urmărire penale și judiciare europene. Astfel, clarificarea obiectului confiscării prin utilizarea bazei normative regionale în domeniu ni se impune extrem de importantă.

Pentru elaborarea acestui articol științific am utilizat doctrina română și cea autohtonă din ultimii cinci ani (C.Bogdan, Gh.Reniță, V.Stati, I.Crudu, A.Reșetnicov, L.Dumneanu, V.Grosu), precum și actele normative internaționale în materia confiscării.

Rezultate și discuții

Potrivit alin.(1) art.106 CP RM, *confiscarea specială constă în trecerea, forțată și gratuită, în proprietatea statului a bunurilor indicate la alin.(2) art.106 CP RM. În cazul în care aceste bunuri nu mai există, nu pot fi găsite sau nu pot fi recuperate, se confiscă contravaloarea acestora.*

În dreptul penal, sancțiunile ocupă un loc deosebit de important, ele reprezentând mijloacele esențiale de realizare a scopului legii penale – apărarea valorilor sociale fundamentale ale societății împotriva faptelor prevăzute de legea penală. Ceea ce caracterizează sancțiunile de drept penal este *natura lor coercitivă*, fiindcă ele conduc la o priverie de drepturi sau la o restrângere a acestora.

În mod tradițional, confiscarea a fost privită ca o sancțiune de drept penal, având drept scop neutralizarea stării de pericol. Starea de pericol pe care legea o prevede ca temei special pentru luarea măsurilor de siguranță nu este orice fel de pericol, ci pericol determinat de riscul săvârșirii noilor infracțiuni, sau, folosind limbajul criminologic, putem spune – *prevenția fenomenului infracțional*. Cu alte cuvinte, măsura de siguranță asigură preîntâmpinarea săvârșirii faptelor prevăzute de legea penală.

În acest perimetru de cercetare științifică este relevantă opinia autorului Gh.Reniță: „*De lege lata, confiscarea specială reprezintă o măsură de siguranță (adică „o măsură de precauție, de prudență a statului, care înțelege necesitatea de a-l lipsi pe făptuitor de orice obiect pe care, în materialitatea lui, l-ar putea folosi la comiterea unei infracțiuni”)*”, nu o pedeapsă, așa cum au decis unele instanțe” [1, p.47-48].

Pericolul unui eșec al confiscării bunurilor constă în faptul că confiscarea bunurilor după ce investigația a fost adusă la cunoștința inculpatului poate diminua (și de multe ori diminuează) posibilitatea de confiscare a activelor, deoarece inculpatul va fi în măsură să transfere aceste active la o locație diferită și, astfel, se va reduce eficacitatea generală a investigației financiare, care va trebui reinițiată cu privire la noua locație a activelor [2].

Referitor la funcția preventivă a măsurii de siguranță sub forma confiscării, corect se expune autorul român Bogdan Camelia: „*A nu confiscă bunurile produse prin săvârșirea infracțiunilor înseamnă a nesocoti natura măsurii de siguranță a confiscării speciale în sistemul nostru de drept penal: sancțiune de drept penal – fără a fi însă sancțiune penală – caracterul represiv transpus, inter alia, prin posibilitatea constrângerii la executare nefiind aplicabil decât pedepselor, singurele sancțiuni penale autentice. Pe cale de consecință, nici principiul personalității răspunderii penale nu este legat indisolubil de sancțiunea penală a confiscării, deoarece această sancțiune nu reprezintă în fapt decât o consecință civilă a săvârșirii unei fapte prevăzute de legea penală, având scop eminentement preventiv, care poate fi dispusă împotriva persoanelor care au săvârșit fapte prevăzute de legea penală, dar nu ca o consecință a răspunderii penale, nedepinzând de gravitatea faptei săvârșite”* [3, p.117].

Această măsură de siguranță apare ca una cu caracter patrimonial [4]. Măsura confiscării speciale este destinată să înlăture o stare de pericol, produsă de anumite „*bunuri*” [4]. Ea se face în scopul excluderii pericolului de a săvârși noi fapte penale. La confiscarea acestor bunuri nu se acționează asupra unei stări periculoase a autorului, ci doar se ia o măsură de precauție, prin necesitatea de a lipsi făptuitorul de orice obiect, pe care l-ar putea folosi la săvârșirea unei infracțiuni [4].

Confiscarea înseamnă o măsură dispusă de o instanță în urma unei proceduri în legătură cu o infracțiune sau infracțiuni, având ca rezultat deposedarea definitivă de bunul respectiv. Proveniența infracțională a bunurilor *urmează a fi constatată de instanța de judecată în baza probelor prezentate*. Rămâne în discuție reglementarea confiscării „*ca pedeapsă*”. Așadar, dacă legiuitorul dorește lărgirea spectrului sancțiunilor penale în cazul infracțiunilor din săvârșirea cărora persoanele condamnate urmăresc să obțină sau chiar obțin anumite bunuri, reglementarea actuală trebuie reconsiderată.

După cum arată autorii L.Dumneanu și V.Grosu, Codul penal al Republicii Moldova a adoptat modelul dualist al sancțiunilor penale, ceea ce a determinat includerea lui în grupa respectivă de legislații „*a dublei căi*”. În art.98 CP RM, legiuitorul, fără a purcede la o oarecare clasificare, plasează printre măsurile de siguranță măsurile de constrângere cu caracter medical, măsurile de constrângere cu caracter educativ, expulzarea și confiscarea specială. Confiscarea specială ca măsură de siguranță a luat locul pedepsei cu confiscarea din Codul penal din 1961, astfel schimbându-și natura juridică [5, p.70].

În această ordine de idei, nu putem fi de acord cu opinia expusă în Minuta întâlnirii președinților secțiilor penale ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale Curților de Apel (Târgu-Mureș, 29-30 septembrie 2016), conform căreia „*măsura de siguranță nu are un caracter punitiv, nu reprezintă o sancțiune pentru persoana de la care se confiscă, astfel că soluția de netrimiteră în judecată dată față de această persoană și infracțiunea pentru care a fost cercetată nu au relevanță, fiind importantă doar constatarea caracterului contrafăcut/fals al bunului/banilor*” [6]. Dimpotrivă, confiscarea este o sancțiune penală și are un caracter punitiv. Totodată, subliniem că bunul se confiscă de la persoana față de care s-au făcut cercetările.

Așa cum se desprinde din analiza legii penale și extrapenale, inclusiv a Legii Supreme a statului, de principiu, confiscarea trebuie considerată o ingerință în dreptul de proprietate, pentru că lipsește persoana vizată de o parte din bunurile sale. Totuși, remarcăm că dreptul de proprietate nu este unul absolut – el poate constitui obiectul unor limitări [1, p.47-48].

Ingerința în dreptul de proprietate trebuie nu doar să urmărească un „*scop legitim*” conform „*interesului general*”, ci și să păstreze un *raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit prin orice măsură aplicată de stat*, inclusiv măsurile destinate să reglementeze folosința bunurilor unui individ. Tocmai acest lucru este exprimat de noțiunea „*just echilibru*” ce trebuie păstrat între cerințele interesului general al comunității și imperativele de apărare a drepturilor fundamentale ale omului.

Astfel, în conformitate cu prevederile art.46 alin. (4) din Constituție, bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

În legea penală, la alin.(1) art.106 este prevăzut expres că măsura de siguranță, confiscarea specială, constă în trecerea, forțată și gratuită, în proprietatea statului, a bunurilor indicate la alin.(2), *inter alia*, cele utilizate sau destinate pentru săvârșirea unei infracțiuni. După cum corect se arată în Recurs în interesul legii examinat de Plenul Curții Supreme de Justiție pe data de 07 februarie 2019 [4], deși, din interpretarea dispoziției alin.(1)-(2) art.106 din Codul penal, se pare că *prima facie* legiuitorul a instituit o normă imperativă ce l-ar obliga pe magistratul care judecă cauza să se pronunțe mereu pentru confiscarea corpurilor delictive, utilizate sau destinate pentru săvârșirea unei infracțiuni, totuși o astfel de interpretare și aplicare a normei vizate este inadmisibilă, *per a contrario*, existând riscul încălcării principiilor fundamentale ale democrației constituționale, cum ar fi cel al preeminenței dreptului, echității, individualizării și proporționalității sancțiunilor [4].

În acest perimetru de cercetare vom supune analizei prevederile de la alin.(2) art.106 CP RM, după cum urmează:

I. Lit.a) alin.(2) art.106 CP RM – bunurile (inclusiv valorile valutare) utilizate sau destinate pentru săvârșirea unei infracțiuni

În mod general, „*bun*” înseamnă un bun de orice natură, corporal sau incorporeal, mobil sau imobil, precum și actele juridice sau documentele care atestă un titlu sau un drept asupra unui astfel de bun. Prin „*bun*” se are în vedere *orice fel de bun, precum și actul juridic ori documentul care atestă proprietatea asupra acestui bun sau alte drepturi referitoare la el* (lit.d) art.2 din Convenția ONU împotriva criminalității transnaționale organizate) [7].

Valuta se referă la moneda națională a unei țări în forma concretă, efectivă, sau disponibilă în cont, utilă pentru plată către terțele persoane atât juridice, cât și fizice, și pentru tranzacții internaționale sau operațiuni cu același caracter internațional.

Autorul L.Șeremet definește *valuta* ca moneda altor state [8, p.26]. De fapt, *valută* este moneda națională a unei țări străine sub formă efectivă (metalică, bilete de bancă) sau numerar disponibil în cont (valută în cont), care este folosită la efectuarea plăților către terțe persoane fizice sau juridice și la realizarea unor operații și tranzacții internaționale.

În conformitate cu alin.(5) art.3 din Legea Republicii Moldova privind reglementarea valutară, nr.62 din 21.03.2008 [9], *valută străină* constituie moneda națională a unui stat străin sau moneda unei uniuni monetare de state străine, precum și unitățile bănești și cele de decontare internaționale, reprezentată prin:

- a) numerar în valută străină, și anume – bancnote și monede metalice (inclusiv cele ce conțin metale prețioase) emise de către organul autorizat al unui stat străin sau al unei uniuni monetare de state străine, aflate în circulație, retrase sau supuse retragerii din circulație, dar acceptate la schimb de organele autorizate;
- b) disponibilități în moneda națională a unui stat străin sau moneda unei uniuni monetare de state străine, precum și în unități bănești și de decontare internaționale, aflate în conturi deschise la bănci licențiate, precum și la bănci și alte instituții financiare din străinătate (care au dreptul de a atrage depozite la vedere și/sau la termen sau echivalente ale acestora și de a desfășura alte activități financiare).

În conformitate cu definițiile din articolul 1 din Decizia Decizia-cadru a Consiliului din 26 iunie 2001 privind spălarea banilor, identificarea, urmărirea, înghețarea, sechestrarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunii (2001/500/JAI) [10], *bun* înseamnă un bun de orice natură, corporal sau incorporeal, mobil sau imobil, precum și actele juridice sau documentele care atestă un titlu sau un drept asupra unui astfel de bun, care sunt considerate instrumentele și produsele ce sunt rezultatul unei infracțiuni.

Potrivit Deciziei-cadru 2003/577/JAI a Consiliului din 22 iulie 2003 privind executarea în Uniunea Europeană a ordinelor de înghețare a bunurilor sau a probelor [11], *bun* înseamnă *orice bun, indiferent de natura acestuia, corporal sau necorporal, mobil sau imobil, precum și actele juridice sau documentele care dovedesc un titlu sau un drept asupra acestui bun, despre care autoritatea judiciară competentă a statului emitent consideră că constituie produsul unei infracțiuni menționate în articolul 3 sau corespunde în totalitate sau în parte valorii acestui produs, fie constituie instrumentul sau obiectul unei asemenea infracțiuni*.

Codul penal (lit.a) alin.(2) art.106) stabilește că sunt supuse confiscării bunurile utilizate sau destinate pentru săvârșirea unei infracțiuni. Legiuitorul distinge două modalități cu caracter alternativ:

- 1) bunuri *utilizate* pentru săvârșirea unei contravenții/ infracțiuni;
- 2) bunuri *destinate* pentru săvârșirea unei contravenții/ infracțiuni.

Bunuri utilizate – lucrurile folosite efectiv de către făptuitor la săvârșirea infracțiunii, care ar facilita executarea faptei. În astfel de situații, bunurile în cauză ar putea fi recunoscute și în calitate de corpuri delictive, soarta cărora poate fi decisă conform art.162 din Codul de procedură penală [1, p.51].

Sintagma „*bunuri destinate*” desemnează lucrurile procurate, confecționate sau adaptate pentru săvârșirea infracțiunii, pe care însă făptuitorul nu a mai reușit să le folosească, fie nu a mai fost necesar să le folosească [1, p.51-52]. *Bunuri destinate pentru săvârșirea infracțiunii* sunt obiectele pregătite pentru a fi folosite sub orice mod, în tot sau în parte, la comiterea uneia sau mai multor infracțiuni indiferent de faptul au fost ele folosite sau nu [12]. *Destinarea obiectului (bunului) pentru comiterea infracțiunii* se evidențiază obiectiv, când obiectul a fost anume produs sau adaptat pentru a servi ca mijloc sau instrument la săvârșirea infracțiunii, și subiectiv, când făptuitorul și-a procurat un anumit obiect care i-ar fi putut fi util la săvârșirea infracțiunii, dar la comiterea ei nu a apărut necesitatea de a-l folosi. În categoria *bunurilor destinate a servi la săvârșirea infracțiunii* intră, desigur, cele care nu au fost efectiv folosite la săvârșirea infracțiunii, ci au fost doar procurate, adaptate sau confecționate în acest scop.

Bunuri utilizate la săvârșirea infracțiunii sunt obiectele care au servit la săvârșirea infracțiunii, fiind unul dintre mijloacele de care condamnatul s-a folosit la săvârșirea infracțiunii [12]. Prin *lucruri care au servit la săvârșirea infracțiunii* trebuie să se aibă în vedere, în primul rând, *lucrurile cu ajutorul cărora infractorul a realizat acțiunea ce formează elementul material al infracțiunii*. Astfel, în situația confiscării acestor bunuri care, de cele mai multe ori, au o valoare mai mare decât a celor care formează obiectul material al infracțiunii, se are în vedere faptul că fără ajutorul acestora nu s-ar fi putut săvârși nemijlocit infracțiunea.

Aceste obiecte urmează a fi confiscate din motivul că dacă nu ar fi confiscate și ar fi lăsate făptuitorului sau altor persoane, ele ar putea fi din nou folosite la săvârșirea infracțiunii. În cazul în care obiectul folosit la săvârșirea infracțiunii aparține altei persoane care nu-i implicată în săvârșirea infracțiunilor, acest obiect, deși a fost folosit la săvârșirea infracțiunii, nu este confiscabil, deoarece nu aparține condamnatului și, fiind întors proprietarului, în posesia acestuia el nu prezintă pericol. Dacă obiectul care a servit la săvârșirea infracțiunii prezintă un pericol prin el însuși, el urmează a fi confiscat indiferent de apartenență, deoarece apartenența nu-i schimbă caracterul periculos, și asemenea obiecte sunt confiscabile în baza unor dispoziții legale speciale [12].

Simpla folosire a unor lucruri la săvârșirea unei infracțiuni sau împrejurarea că erau destinate acestui scop, în principiu, nu justifică prin ea însăși dispunerea măsurii confiscării. Pentru aceasta este necesar ca instanța să constate existența stării de pericol, creată de lăsarea lucrurilor în posesia celui care a săvârșit infracțiunea, în sensul că acesta le-ar putea folosi din nou la săvârșirea altor infracțiuni; or, simpla faptă de încălcare a legislației nu este destulă pentru aplicarea măsurii de confiscare [4].

Este necesar a stabili dacă măsura de confiscare corespunde gravității situației create. Deci, se observă că măsura de siguranță prevăzută la art.106 CP RM este de natură patrimonială și, în principiu, poate aduce atingere dreptului de proprietate al persoanei, în cazul admiterii arbitrariului și ignorării efectuării „*triplului test*” (imixtiunea în dreptul la proprietate să fie prevăzută de lege; urmărește un scop legitim și este necesară într-o societate democratică; dacă este proporțională cu circumstanțele cauzei, cerințele generale ale societății, coroborate cu cerințele de a proteja drepturile de proprietate) la aplicarea acestei măsuri, în special la evaluarea proporționalității dispunerii confiscării [4].

În esență, sintagma „*utilizate sau destinate*” generează inevitabil un număr mare de interpretări. Într-o interpretare extensivă a sintagmei „*utilizate sau destinate*” este clar că mijlocul de transport este folosit de către făptuitor pentru a transporta bunurile interzise de lege. În acest context fiind relevant că „*bunurile destinate pentru săvârșirea infracțiunii sunt obiectele pregătite pentru a fi folosite sub orice mod la comiterea infracțiunii, destinația obiectului (bunului) se evidențiază obiectiv, când obiectul a fost produs sau adaptat pentru a servi ca mijloc sau instrument la săvârșirea infracțiunii; automobilul condamnatului urmează a fi confiscat, ca bun destinat sau folosit la săvârșirea infracțiunii premeditate, în cazul în care el a facilitat considerabil activitatea ilicită a infractorului sau a fost folosit nemijlocit, ca unealtă pentru săvârșirea infracțiunii*” [4].

II. Lit.b) alin.(2) art.106 CP RM – bunurile (inclusiv valorile valutare) rezultate din infracțiuni, precum și orice venituri din valorificarea acestor bunuri

Potrivit Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova privind practica aplicării de către instanțele de judecată a dispozițiilor legale referitoare la confiscarea averii, nr.40 din 27.12.1999, *venituri obținute prin folosirea bunurilor și valorilor dobândite pe cale criminală* sunt bunurile care au luat locul

unor lucruri inițial dobândite prin infracțiune (de exemplu: banii obținuți prin vânzarea lucrurilor sustrate, bunurile procurate pe banii obținuți de la realizarea bunurilor și valorilor dobândite pe cale criminală, folosirea materialelor dobândite ilicit la construcția caselor, vilelor etc.), care sunt tot atât de ilicite ca și lucrurile sau banii din care au parvenit și ele urmează a fi confiscate. Atât în cazul bunurilor primite pentru a-l determina pe condamnat să săvârșască infracțiunea, cât și în cazul bunurilor primite ca răsplată, confiscarea lor are loc chiar dacă infracțiunea nu a fost consumată sau dacă fapta constituie o altă infracțiune decât cea proiectată de făptuitor [4].

Mai multe acte internaționale prevăd că țările ar trebui să adopte măsuri pentru a permite autorităților lor competente să blocheze sau sechestreze și să confischez următoarele produse, fără a aduce atingere drepturilor terților de bună-credință:

- a) bunurile spălate;
- b) veniturile obținute sau instrumentele folosite sau destinate comiterii infracțiunii de spălare de bani sau a infracțiunilor predicat;
- c) bunurile ce reprezintă venituri obținute din sau sunt utilizate sau destinate a fi folosite în finanțarea terorismului, a actelor de terorism sau a organizațiilor teroriste;
- d) bunurile de valoare corespunzătoare [13;14].

Bunul dobândit nu poate fi echivalat cu *produsul infracțiunii*. El nu este un lucru produs, nu este creat printr-o faptă prevăzută de legea penală, ci este un *bun obținut* de infractor de la alții prin săvârșirea unor astfel de fapte. Astfel, dacă produsul infracțiunii e supus confiscării speciale, atunci bunurile dobândite prin săvârșirea unei infracțiuni sunt supuse confiscării speciale, cu o singură condiție – acest bun nu urmează a fi restituit persoanei vătămate sau nu este destinat pentru despăgubirea acesteia [15, p.185-186].

Directiva 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană [16] oferă o definiție extinsă a *bunurilor care pot face obiectul înghețării și confiscării*. Definiția respectivă include *documente sau instrumente juridice care atestă un titlu sau un drept asupra unor astfel de bunuri*. Astfel de documente sau instrumente ar putea include, de exemplu, *instrumente financiare sau documente care pot da naștere unor drepturi de creație și care se află, în mod normal, în posesia persoanei căreia i se aplică procedurile relevante*.

Produsul înseamnă orice avantaj economic obținut din infracțiune. Acest avantaj poate consta din bunuri de orice natură. Noțiunea „*produsul infracțiunii*” se utilizează și în unele acte normative cu vocație internațională (lit.e) art.2 „*Terminologie*” din Convenția ONU împotriva criminalității transnaționale organizate (adoptate la New York la 15.11.2000, în vigoare pentru Republica Moldova din 16.10.2005) – *orice bun care provine direct sau indirect din săvârșirea unei infracțiuni ori care este obținut direct sau indirect prin săvârșirea ei*.

Produsul infracțiunii este definit ca fiind *orice avantaj economic obținut din infracțiune* [17]. În scopul Directivei 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană, „*produse*” înseamnă *orice avantaj economic obținut, în mod direct sau indirect, din săvârșirea unei infracțiuni; acesta poate consta în orice tip de bun și include orice reinvestire sau transformare ulterioară a produselor directe, precum și orice beneficii de valoare*.

În literatura de specialitate, definițiile noțiunii „*produsul infracțiunii*” sunt formulate într-o manieră similară: acele lucruri care au luat ființă prin săvârșirea faptei, care deci nu au existat înainte de săvârșirea faptei, ca: bancnote false, titluri de credit false, alimente falsificate, arme confecționate, materiale explozive, medicamente falsificate etc.; lucrurile care au căpătat ființă prin săvârșirea acțiunii sau inacțiunii care formează latura obiectivă a faptei prevăzute de legea penală; bunurile care au fost produse prin fapta incriminată, adică în urma înfăptuirii laturii obiective a componentei de infracțiune (bani falși, titluri de valoare false sau cărți de credit false, mărfuri de proastă calitate sau necorespunzătoare standardelor); lucrurile produse prin activitatea făptuitorului, când are loc modificarea acestora în raport cu existența materială anterioară a acestor lucruri [15, p.189-190].

După cum demonstrează autorul Gh.Reniță, distincția dintre aceste două situații poate fi relevantă „*obiectiv*” atunci când bunul a fost anume „*produs sau adaptat*” pentru a servi ca mijloc sau instrument la săvârșirea infracțiunii, dar poate fi relevantă și „*subiectiv*”, în sensul că făptuitorul și-a procurat un anumit lucru, care, într-adevăr, i-ar fi putut fi, eventual, util la săvârșirea faptei, dar la comiterea faptei nu s-a ivit necesitatea de a se servi de acel bun [1, p.52-53]. Autorul A.Reșetnicov precizează că au calitatea de produs al infracțiunii: *mijloacele de plată străine falsificate, cecurile false, biletele de tren false; bijuteriile confecționate ilegal în scop de comercializare* [15, p.186-187].

După cum rezultă, just, din pct.6 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova privind practica aplicării de către instanțele de judecată a dispozițiilor legale referitoare la confiscarea averii, nr.40 din 27.12.1999 [12], noțiunile „*produsul infracțiunii*” și „*obiectul care a căpătat prin săvârșirea infracțiunii o calitate sau o poziție de fapt, pe care nu ar fi putut să le dobândească decât pe căi ilegale*” nu se intersectează. *Produsul infracțiunii* nu poate fi identificat cu mijlocul de săvârșire a infracțiunii. După cum arată A.Reșetnicov, dacă entitatea are rolul de mijloc de săvârșire a infracțiunii, aceasta e folosită de făptuitor ca *instrument pentru exercitarea influenței nemijlocite infracționale* (sublinierea ne aparține – n.a.) [15, p.188]. Aceste noțiuni sunt complementare, reprezentând părți ale unei noțiuni generice – „*bun rezultat din săvârșirea infracțiunii*”. De exemplu, în ipoteza unui bun introdus în țară prin contrabandă se modifică poziția de fapt pe care bunul respectiv a avut-o înainte de infracțiune: poziția de fapt licită se convertește în poziție de fapt ilicită [15, p.188]. Se susține că bunurile introduse în țară, prin contrabandă, deși au preexistat faptei penale, sunt asimilate bunurilor produse prin infracțiune, deoarece au căpătat o astfel de stare.

Este necesară clarificarea conceptului de *produse provenite din săvârșirea de infracțiuni* pentru a include produsele directe obținute din activitatea infracțională și toate beneficiile indirecte rezultate din aceasta, inclusiv reinvestirea sau transformarea produselor directe. Astfel, *produsele* pot include orice tip de bunuri, inclusiv cele transformate sau convertite, integral sau parțial, în alte bunuri sau cele combinate cu un bun dobândit din surse legitime, până la valoarea estimată a produselor combinate. Produsele pot include și venitul sau alte beneficii derivate din produsele infracțiunii sau din bunurile în care au fost transformate, convertite sau cu care au fost combinate respectivele produse [16].

III. Lit.c) alin.(2) art.106 CP RM – bunurile (inclusiv valorile valutare) date pentru a determina săvârșirea unei infracțiuni sau pentru a-l răsplăti pe infractor

De fapt, acest punct descrie situația instigării, fiind necesar ca fapta să fie realizată prin *corupere*. Coruperea constă în darea, oferirea sau promisiunea de bani sau alte foloase pentru a determina comiterea faptei. Este important că oferirea a fost acceptată de către alt infractor. Sintagmele „*pentru a determina*” și „*pentru a-l răsplăti pe infractor*” desemnează perioada temporară în care se realizează oferirea bunurilor.

Astfel, bunurile sunt privite ca mijloc de săvârșire a infracțiunii.

Mijlocul de săvârșire a infracțiunii constituie instrumentul acesteia; în contextul aceleiași raportări, produsul infracțiunii reprezintă rezultatul influențării nemijlocite infracționale [15, p.188].

Trăsăturile comune ale produsului infracțiunii și ale mijloacelor de săvârșire a infracțiunii:

- 1) atât produsul infracțiunii, cât și mijloacele de săvârșire a infracțiunii țin de sistemul de referință al laturii obiective a infracțiunii;
- 2) nu sunt supuse influențării nemijlocite infracționale.

IV. Lit.e) alin.(2) art.106 CP RM – bunurile (inclusiv valorile valutare) deținute contrar dispozițiilor legale

Un exemplu relevant când această normă se aplică este cazul săvârșirii infracțiunii de îmbogățire ilicită, în care persoana cu funcție de răspundere, persoana publică, persoana cu funcție de demnitate publică *deține, personal sau prin intermediul unor terți, bunuri* a căror valoare depășește substanțial mijloacele dobândite și s-a constatat, în baza probelor, că aceste bunuri nu aveau cum să fie obținute licit. După cum corect menționează autorul I.Crudu, sensul gramatical al termenului „îmbogățire” evidențiază o acțiune de a se îmbogăți și rezultatul ei. Interpretarea textuală a termenului „a deține” pune în vedere următorul sens: a avea în stăpânire sau în păstrare un bun material, a dispune de..., a poseda; a avea în păstrare un bun material (fără a fi numai-decât proprietarul lui); a avea în posesiune un lucru, a stăpâni. În opinia autorului citat, corelarea esenței și spiritului care a fundamentat includerea în acțiune normativă a infracțiunii cu denumirea marginală de îmbogățire ilicită, pe de o parte, cu latura obiectivă a infracțiunii în cauză – deținerea, pune în seamă anumite incoerențe tehnice. În viziunea acestui autor, este evident că, pe baza deținerii unor bunuri, persoana se poate îmbogăți, însă această deținere a bunurilor nu constituie ea însăși o îmbogățire ilicită [18, p.22].

Într-o altă ordine de idei, un exemplu valid de deținere contrar dispozițiilor legale îl putem găsi în jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție a României: „*A. a deținut arma de vânatoare semiautomată, înscrisă în permisul de armă eliberat la data de 2 martie 2009, al cărui termen de valabilitate a expirat la data de 2 martie 2014. La data de 29 aprilie 2015 arma și muniția aferentă au fost predate organelor de poliție de către deținător. Ulterior, a fost efectuată o expertiză criminalistică balistică, care a concluzionat că aceasta se află în stare tehnică de funcționare. S-a constatat că nedepunerea armei la un armurier autorizat după expirarea valabilității permisului de armă a fost urmarea neglijenței deținătorului acesteia, motiv pentru*

care s-a dispus clasarea cauzei, însă se impune luarea măsurii de siguranță a confiscării speciale, deoarece deținerea armei după împlinirea termenului de 10 zile de la expirarea permisului este interzisă de legea penală¹ [19]. Astfel, din momentul pierderii dreptului de deținere și port al armei letale, contestatorul s-a plasat în afara licitului penal, deținerea armei dobândind caracterul unei conduite interzise de legea penală. Prin urmare, conduita sancționată de legea penală, care a condus la indisponibilizarea armei și a muniției, constă în deținerea acesteia ulterior pierderii dreptului de deținere și port al armei letale. Or, deținerea armei și a muniției capătă caracter ilicit din momentul expirării perioadei de valabilitate a permisului de armă.

Așadar, măsurile de siguranță au ca scop înlăturarea unei stări de pericol și preîntâmpinarea săvârșirii faptelor prevăzute de legea penală. Ele se iau față de persoana care a comis o faptă prevăzută de legea penală, nejustificată. Mai mult, ele se pot lua și în situația în care făptuitorului nu i se aplică o pedeapsă. După cum putem observa, măsura de siguranță a confiscării speciale este pe deplin operantă în cauză, întrucât arma de vânatoare a fost deținută nelegal, în lipsa unui permis valid, intrând în categoria bunurilor a căror deținere este interzisă de legea penală. Din momentul expirării perioadei de valabilitate a permisului de armă, persoana nu a mai avut dreptul de a deține arma de vânatoare semiautomată și muniția aferentă, astfel că în privința sa sunt îndeplinite condițiile de luare a măsurii de siguranță.

V. Lit.f) alin.(2) art.106 CP RM – bunurile (inclusiv valorile valutare) convertite sau transformate, parțial sau integral, din bunurile rezultate din infracțiuni și din veniturile de la aceste bunuri

În conformitate cu Legea Republicii Moldova cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului [20], bunuri convertite sau transformate, parțial sau integral, din bunuri destinate, folosite sau rezultate din săvârșirea unei infracțiuni și din beneficiul obținut din aceste bunuri constituie forma veniturilor ilicite.

Prin *avere ilicită* vom înțelege bunurile dobândite în mod necinstit, pe cale nelegală, care nu pot fi justificate în relație cu venitul legal al persoanei în cauză. În acord cu prevederile Convenției Națiunilor Unite împotriva corupției, adoptate la 31 octombrie 2003, fiecare stat parte la Convenție „conform Constituției și principiilor fundamentale ale sistemului său juridic, va lua în considerare adoptarea de măsuri legislative sau de altă natură necesare pentru a incrimina, atunci când este comisă intenționat, îmbogățirea fără just temei, o creștere semnificativă a bunurilor unui funcționar public, pe care nu le poate justifica în mod rezonabil în raport cu venitul său legal” [21].

În conformitate cu Directiva 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană, *câștigul financiar* constituie principalul motiv care stă la baza criminalității organizate transfrontaliere, inclusiv a organizațiilor criminale de tip mafiot. Prin urmare, autoritățile competente ar trebui să dispună de mijloacele de a depista, îngheța, gestiona și confisca produsele provenite din săvârșirea de infracțiuni. Cu toate acestea, prevenirea și combaterea eficace a criminalității organizate ar trebui realizate prin neutralizarea produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni și, în anumite cazuri, ar trebui extinse la toate tipurile de bunuri care provin din activități infracționale.

Printre altele, această Directivă a încercat reformularea conceptului de *câștiguri obținute din infracțiuni* pentru a include în el *veniturile directe* din activități infracționale și toate *beneficiile indirecte*, inclusiv reinvestirea sau transformarea ulterioară a produselor directe.

VI. Lit.g) alin.(2) art.106 CP RM – bunurile (inclusiv valorile valutare) care constituie obiectul infracțiunilor de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului

În acest perimetru de doctrină devine necesar să ne adresăm savanților penaliști din domeniu. Astfel, autorul V.Stati opinează că obiectul material (imaterial) al infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.243 CP RM îl reprezintă, după caz: 1) bunurile care constituie venituri ilicite [22, p.292-293]. Potrivit Legii cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, prin „*venituri ilicite*” se înțelege: 1) bunurile destinate, folosite sau rezultate, direct ori indirect, din săvârșirea unei infracțiuni; 2) orice beneficiu obținut din aceste bunuri; 3) bunurile convertite sau transformate, parțial ori integral, din bunuri destinate, folosite sau rezultate din săvârșirea unei infracțiuni ori din beneficiul obținut din aceste bunuri.

¹ Arhiva Înaltei Curți de Casație și Justiție a României. Secția penală, judecător de cameră preliminară, încheierea nr.828 din 14 septembrie 2017.

Sub aspectul analizat, autorul citat *supra* clarifică problema delimitării infracțiunii de finanțare a terorismului (art.279 CP RM) de infracțiunile prevăzute la art.243 CP RM. Astfel, obiectul material sau imaterial al infracțiunii de finanțare a terorismului îl reprezintă, printre altele, **bunurile de orice natură dobândite prin orice mijloc** [22, p.292-293]. Rezultă că, pentru finanțarea terorismului, nu este relevant dacă sursa de fonduri sau de finanțare este licită ori ilicită. De aceea, obiectul material sau imaterial al infracțiunii specificate la art.279 CP RM poate fi reprezentat de bunuri care constituie venituri licite. În contrast, menționează V.Stati, în cazul spălării banilor, veniturile activității infracționale sunt cele care constituie obiectul material sau imaterial al infracțiunii; documentele sau actele juridice care conțin informația privind natura, originea, mișcarea, plasarea sau apartenența mijloacelor bănești, a bunurilor sau a veniturilor ilicite. Aceste documente sau acte juridice în formă electronică ori digitală se exprimă în orice convenție, contract, certificat, scrisoare de afaceri ori scrisoare personală, alt material, care atestă un titlu ori un drept, inclusiv orice cotă (interes) cu privire la valori (active) [Ibidem]. V.Stati subliniază că, în cazul infracțiunii prevăzute la alin.(1) art.243 CP RM, este esențial ca valoarea mijloacelor bănești, a bunurilor sau a veniturilor ilicite să nu depășească 5000 de unități convenționale. În caz contrar, răspunderea se va aplica în conformitate cu lit.b) alin.(3) art.243 CP RM.

Ar trebui să se acorde atenție faptului că legea penală a Republicii Moldova nu dispune *confiscarea fără a fi bazată pe o condamnare*.

Concluzii

Dreptul de proprietate nu este unul absolut, el poate constitui obiectul unor limitări. Specificul sancțiunilor de drept penal este *natura lor coercitivă*, fiindcă ele conduc la o privare de drepturi sau la o restrângere a acestora.

Măsura confiscării speciale apare ca una cu caracter patrimonial și este destinată să înlăture o stare de pericol, produsă de anumite „bunuri”, având ca rezultat **deposedarea definitivă de bunurile respective**. Ea se face în scopul excluderii pericolului de a săvârși noi fapte penale: *Simpla folosire* a unor lucruri la săvârșirea unei infracțiuni sau împrejurarea că erau destinate acestui scop, în principiu, nu justifică prin ea însăși dispunerea măsurii confiscării. La confiscarea acestor bunuri nu se acționează asupra unei stări periculoase a autorului, ci doar se ia o măsură de precauție, prin necesitatea de a lipsi făptuitorul de orice obiect, pe care l-ar putea folosi la săvârșirea unei infracțiuni.

Pentru aplicarea prevederilor de la art.106 CP RM putem utiliza următoarele definiții:

- „*Bun*” înseamnă orice bun, indiferent de natura acestuia, corporal sau necorporal, mobil sau imobil, precum și actele juridice sau documentele care dovedesc un titlu sau un drept asupra acestui bun, despre care autoritatea judiciară competentă a statului emitent consideră că constituie produsul unei infracțiuni sau corespunde în totalitate sau în parte valorii acestui produs, fie constituie instrumentul sau obiectul unei asemenea infracțiuni.
- Prin „*venituri ilicite*” se înțelege: 1) bunurile destinate, folosite sau rezultate, direct ori indirect, din săvârșirea unei infracțiuni; 2) orice beneficiu obținut din aceste bunuri; 3) bunurile convertite sau transformate, parțial ori integral, din bunuri destinate, folosite sau rezultate din săvârșirea unei infracțiuni ori din beneficiul obținut din aceste bunuri.
- *Câștigurile obținute din infracțiuni* includ *veniturile directe* din activități infracționale și toate *beneficiile indirecte*, inclusiv reinvestirea sau transformarea ulterioară a produselor directe.
- *Avere ilicite* – bunurile dobândite în mod necinstit, pe cale nelegală, care nu pot fi justificate în relație cu venitul legal al persoanei în cauză.
- *Bunurile (inclusiv valorile valutare) date pentru a determina săvârșirea unei infracțiuni sau pentru a-l răsplăti pe infractor constituie obiecte materiale transmise în scop de corupere*. De fapt, acest punct descrie situația instigării, fiind necesar ca fapta să fie realizată prin *corupere*. Coruperea constă în darea, oferirea sau promisiunea de bani sau alte foloase pentru a determina comiterea faptei. Este important că oferirea a fost acceptată de către alt infractor. Sintagmele „*pentru a determina*” și „*pentru a-l răsplăti pe infractor*” desemnează perioada temporară în care se realizează oferirea bunurilor.
- „*Produse*” înseamnă orice avantaj economic obținut, în mod direct sau indirect, din săvârșirea unei infracțiuni; acesta poate consta în orice tip de bun și include orice reinvestire sau transformare ulterioară a produselor directe, precum și orice beneficii de valoare. Produsele pot include orice tip de bunuri, inclusiv cele transformate sau convertite, integral sau parțial, în alte bunuri sau cele combinate cu un bun dobândit din surse legitime, până la valoarea estimată a produselor combinate. Produsele pot include și venitul sau alte beneficii derivate din produsele infracțiunii sau din bunurile în care au fost transformate, convertite sau cu care au fost combinate respectivele produse.

Referințe:

1. RENIȚĂ, Gh. Poate fi confiscat mijlocul de transport folosit pentru trecerea ilegală a mărfurilor peste frontieră vamală (Partea I). În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2018, nr.4(47), p.47-55. ISSN 1857-2405
2. Studiu analitic cu privire la mecanismele de recuperare și confiscare a activelor în Republica Moldova. June 2016, PEDRO GOMES PEREIRA. Norwegian Ministry of Foreign Affairs. [Accesat: 02.07.2019]
(Disponibil:[https://www.undp.org/content/dam/moldova/docs/Publications/151214_Moldova%20AR%20project_Analytical%20Study_final%20draft_ROM%20\(1\).pdf](https://www.undp.org/content/dam/moldova/docs/Publications/151214_Moldova%20AR%20project_Analytical%20Study_final%20draft_ROM%20(1).pdf))
3. BOGDAN, C. *Natura juridică a măsurii confiscării în procesul penal* (The Legal Nature of the Confidence Measure in the Criminal Process) (July 1, 2015). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3337733> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3337733> p.117.
4. Recurs în interesul legii. Arhiva Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova. Dosarul nr.4-1ril-5/2019. Decizia din 07 februarie 2019.
5. DUMNEANU, L., GROSU, VI. Unele concepții privind măsurile de siguranță în diferite sisteme de drept. În: *Studia Universitatis Moldaviae*. Seria „Științe sociale” 2015, nr.11, p.70. ISSN online 2345-1017
6. Minuta întâlnirii președinților secțiilor penale ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și ale Curților de Apel. Târgu-Mureș, 29-30 septembrie 2016. http://www.inm-lex.ro/fisiere/d_2441/Minuta%20intalnire%20sectii%20penale%20Tg.%20Mures%20septembrie%202016.pdf
7. Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate din 15.11.2000, ratificată prin Legea Republicii Moldova nr.15 din 17.02.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr.36-38.
8. ȘEREMET, L. *Dicționar explicativ de termeni economici*. Chișinău: Universitatea Agrară de Stat din Moldova, 2010, p.26.
9. Legea Republicii Moldova privind reglementarea valutară, nr.62 din 21.03.2008. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr.127-130.
10. Decizia-cadru 2001/500/JAI a Consiliului din 26 iunie 2001 privind spălarea banilor, identificarea, urmărirea, înghețarea, sechestrarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunii. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001F0500&from=ES>
11. Decizia-cadru 2003/577/JAI a Consiliului din 22 iulie 2003 privind executarea în Uniunea Europeană a ordinelor de înghețare a bunurilor sau a probelor. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003F0577&from=ES>
12. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova privind practica aplicării de către instanțele de judecată a dispozițiilor legale referitoare la confiscarea averii, nr.40 din 27.12.1999. https://eurasiangroup.org/Methodology/eng/tech_mark/4/;
13. Best practices on confiscation (Recommendations 4 and 38) and a framework for ongoing work on asset recovery. October 2012. © 2012 FATF/OECD. All rights reserved. <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Best%20Practices%20on%20%20Confiscation%20and%20a%20Framework%20for%20Ongoing%20Work%20on%20Asset%20Recovery.pdf>
14. REȘETNICOV, A. Natura juridică a produsului infracțiunii. În: *Studia Universitatis Moldaviae*. Seria „Științe sociale”, 2007, nr.6, p.185-191.
15. Directiva 2014/42/ue a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0042&from=EN>
16. Decizia-cadru nr.2005/212/JAI privind confiscarea produselor, a instrumentelor și a bunurilor având legătură cu infracțiunea. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX%3A32005F0212>
17. CRUDU, I. Elementul material al infracțiunii de îmbogățire ilicită: analiza comparativă. În: *Legea și Viața*, 2017, decembrie, p.21-26
18. Arhiva Înaltei Curți de Casație și Justiție a României. Secția penală, încheierea nr.828 din 14 septembrie 2017.
19. Legea Republicii Moldova cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, p.141-145.
20. Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției (adoptată la New York la 31 octombrie 2003 și semnată de Republica Moldova la 28 septembrie 2004). Ratificată prin Legea Republicii Moldova nr. 158 din 06.07.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr.103-106.
21. STATI, V. Elementele constitutive și elementele circumstanțiale agravante ale infracțiunilor prevăzute la art.243 CP RM. În: *Studia Universitatis Moldaviae*. Seria „Științe sociale”, 2014, nr.3(73), p.292-293. ISSN online 2345-1017

Date despre autor:

Sergiu CRIJANOVSCHI, doctor în drept, conferențiar universitar; Procuror în Procuratura Generală.

E-mail: crijanovschisergiu001@gmail.com

Prezentat la 03.07.2019